

Чарівні казки

Дівчина-тростинка

Дівчина-тростинка

У одному селі жив сирота Іванко. Як умирали його тато й мама, то лишили йому стару хатку і городу латку.

А в тому селі був дідич Стульморда. Люди його обходили десятою дорогою, бо ніхто з ним не хотів мати дочиніння. Якось дідич став коло Іванкової хати і крикнув:

— А ти хто такий?

— Я собі Іванко.

— А нащо тобі хата, та ще й город?

— У хаті живу, а з города годуюся. Про це й дурень знає.

Пан подумав і сказав:

— Іди до мене фірманом, бо цей город я забираю. На ньому буде пасіка.

— Хіба у вас, паночку, мало свого поля? Гріх будете мати!

— Гріх най іде в міх — зверху макогоном. Не хочеш бути фірманом, то забирайся із села.

Іванко напик собі картопляників, кинув у торбину кілька яблук і помандрував. На березі Пруту побачив журавку. Підійшов — а птаха не тікає, взяв у руки — крило перебите. Вона попросила:

— Допоможи, легіню. Уже п'ять днів сиджу тут голодна, бо рани болять.

Іванко помив рани, порвав сорочку й перев'язав їх. Відтак зловив у Пруті рибку й нагодував птицю. Хотів зробити їй і хатку, але тільки підійшов до трощі, то почув:

— Не рви мене, легіню, бо, може, прийде той, що я його чекаю.

— А ти що за одна?

— Дівчина-тростинка.

— Кого чекаєш?

— Свого визволителя.

— Ану, покажися.

Голос відповів:

— Два рази я вже показувалася... Та що з того? Як пішли, так і нема по сьогоднішній день. Ще можу показатись один-єдиний раз.

— Останній раз мені й покажись. Бігме, не обдурю.

— Ну, добре, дивися на вершечок трощі.

Раптом Іванко побачив перед собою чарівну дівчину. Вона була така файна, як перша квітка навесні, але дуже сумна.

— Чому ти сумна?

— Мене украла від батьків зла відьма. Хотіла, щоб я віддалась за її сина-велетня. Я не схотіла і втекла, сховалася в цій трощі. Відьма мене знайшла і обернула в тростинку. Аби мене визволити, треба викрасти мій перстень і покласти його на вершечок...

І дівчина зникла. Вона дуже сподобалася нашому Іванкові. І вирішив їй допомогти. Повернувся до журавки й каже:

— Нам треба розлучитися.

— Куди підеш? — спитала журавка.

— Піду шукати те, про що не можна говорити.

— Най тобі щастить!

Іванко йшов полями, лісами. Якось при дорозі побачив хатку. Увійшов. У снігах були три коти, прив'язані до трьох стовпів. Іванко погладив кожного кота і дав по шматку риби.

— Няв, няв, няв... — озвалися до нього коти.

З хатки почувся якийсь голос:

— Хто там збиткується над вами?

— Не збиткується ніхто. Легінь дав нам їсти.

— Тоді заходь до хати, легіню!

У хаті Іванко нікого не побачив, бо там було темно. Викресав вогню і посвітив. На печі лежала стара-старезна баба.

— Добре, синку, що не минув моєї хатки, бо в мене щось у боку коле. Нема кому водиці принести.

— Водиці? Зараз, бабко...

— Сам не принесеш, бо заблудишся. Спусти одного кота, він очима буде присвічувати дорогу.

Іванко вийшов у сіни і спитав:

— Котрий із вас піде зі мною по воду?

— Всі по одному разові,— відповів найстаріший.

І пішли. Дорогою Іванко зацікавився:

— Скажи, котику, чому це ви прив'язані?

— Не можу сказати, стара прожене мене. Спитай другого.

Іванко зварив кулешу, нагодував бабку і котів. Переночував і хоче йти далі. А стара не пускає:

— Побудь тут ще трохи, доки не перестануть мені боліти крижі.

Другого дня Іванко пішов по воду з другим котом.

— Скажи, котику, чому це ви прив'язані?

— Не можу сказати, я боюсь баби...

На третій день Іванко пішов по воду з третім котом. Напоїв його, погладив, дав кавальчик рибки.

— Скажи, котику, чому це ви на прив'язі?

— Боюся говорити, але тобі скажу. Баба — найстарша відьма. Вночі до неї злітаються всі нечисті сили і радяться, як мають людям шкодити. Сьогодні теж зберуться на збіговисько. А щоб ти не чув, баба заліпить тобі вуха воском. То я про все тобі розповім.

— Скажи мені, котику, вони ніколи не говорили про дівчину, що стала тростинкою?

— Як ні? Баба навіть казала, що вже були два легіні, які хотіли вкрасти в неї перстень. Вона їх обернула у два камені. Там, під хатою, й лежать. Як припече сонечко, баба на них сідає й вигрівається.

— А що треба робити, щоб повернути їм життя?

— Треба скропити камені водою з озерця, з якого ще ніхто не пив.

Іванко зварив вечерю, нагодував бабу, котів і ліг спати. Стара сказала:

— Іванку, сеї ночі буде дуже grimіти. Я тобі заліплю вуха свіжим воском, абис не оглух.

Опівночі до хати почали злітатись всілякі відьми, упирі й чорти. Набилося їх стільки, що не було де ні спати, ні стати. Іванко вийняв віск з одного вуха і почув:

— Чула, що йде і третій легінь визволяти дівчину з тростини. Але я йому покажу, по чому лікоть кваші. Я перстень заховала в Залізній горі.

Уранці відьма розбудила хлопця і спитала:

— Ти щось чув, Іванку?

— Ні, бабко, я спав, як камінь. Хлопець почав збиратися в дорогу.

— Я йду з тобою,— сказав третій кіт.— Бабу ми обдуримо. Ти зловиш кота й прив'яжеш замість мене. Баба стара й підсліпувата, не скоро помітить.

Іванко так і зробив.

Довго йшли чи мало — прийшли у чисте поле. Раптом у повітрі загуділо. Котик сказав:

— Це баба вже летить за нами. Видно, упізнала підкинутого кота. Але я хитріший...

Він вигріб яму і сказав:

— Заліжай сюди!

Іванко заліз, сховався разом з котиком. Баба пролетіла і пропала.

Іванко і котик вибралися з ями і вирушили далі. Ішли день, другий, третій — прибули до печери. Котик сказав:

— Тут живе ворожбит, який дуже сердитий на відьму. Ти зайди до нього, а я доти мишей половлю.

Ворожбит був старий і слабкий, як муха восени. Лежав і ледве дихав. Побачивши Іванка, сказав:

— Добре, що прийшов, легіню. Принеси водички, бо я не годен встати.

Іванко приніс води, зварив обід, нагодував старого. Ворожбит розповів:

— Як я був молодий, то всі відьми мене шанували. А коли зістарився, то спалили мою книгу й покинули мене в цій печері. Мене чекає смерть. Я тобі, легіню, видам найбільшу таємницю. Хочеш знайти Залізну гору? Тоді слухай добре. Коло печери, з південного боку, закопані чарівні капці. Розкопай їх і візьми собі. Як прийдеш до моря, кинь їх у воду — вони стануть човником і повезуть тебе до Залізної гори. Там є й озерце, з якого ще ніхто не пив...

Ворожбит не встиг більше сказати. Заплющив очі і помер.

Іванко поховав ворожбита так, як це має бути. Відтак викопав собі чарівні капці і вирушив з котиком в дорогу. Довго йшли чи мало — але дійшли до синього моря.

Іванко кинув капці у хвилі, і перед ним виріс із води човен. Сіли й попливли. За одну днину допливли до якогось острова. Коли вийшли на берег, човен знову обернувся в капці.

На острові був дуже густий ліс. Височезні дерева піднімалися до самого неба.

Тоді котик видряпався на верх найвищого дерева і роздивився в усі боки. Крикнув:

— Іванку, Залізна гора — близько.

Побігли туди, куди повів кіт. Перед горою залізли в корчі й почали дивитися, з якого боку в неї увійти. Вони мовчали, і гора мовчала.

Раптом гора заскреготала й отворилася. З неї вийшли дванадцять дівчат з кошиками в руках.

— Добридень, дівчата,— привітався Іванко.— Куди йдете?

— По ягоди. А ти хто такий?

— Я прийшов до вас у гості.

— Ми гостей не приймаємо, нам вони заказані. Як наш господар-велет побачить тебе, більше не будеш ні до кого в гості ходити.

— А ви що за одні?

— Ми — полонянки господаря-велета.

— А він не боїться пускати вас по ягоди самих?

— Не боїться, бо із цього острова не можна втекти. Є лише один-єдиний човен, якого приймає це море.

— А де той човен?

— У ворожбита, що доживає віку в якійсь печері. Того човна не наздожене ніяка сила.

Іванко збирав з дівчатами ягоди й розповідав, як fajно жити там, де є багато людей і де нема таких диких нетрів. Потім запитав:

— А ви не знаєте, де ховає господар-велет золотий перстень?

— У золотій скриньці. А ключик від скриньки — в його лівому вусі. Але якщо ти забереш перстень, то заплатиш за нього життям. Господар-велет прокинеться і вб'є тебе одразу. Він сильніший від цієї гори!

— А що маю робити, аби перстень забрати?

— Треба спочатку взяти ключик з його лівого вуха, а потім підпалити книгу життя господаря-велета, яка лежить у нього на столі.

Дівчата назбирали повні кошики ягід. Коли повернулися, брама отворилася, легінь сховався серед дівчат і зайшов з ними всередину.

Господар-велет спав у величезному залі. Так хропів, що аж гора двигтіла.

Іванко тихенько підійшов до нього. Витягнув золотий ключик з його лівого вуха, відтак узяв кресало і викресав вогню. Роздмухав грубку й підпалив на столі книгу життя господаря-велета.

Чорний як ніч дим піднявся в широкій залі... Господар корчився спочатку, а потім почав кудись пропадати. Зникали ноги, тулуб, руки, шия... Частина книги не догоріла, впала на долівку і погасла. Тоді очі велета піднялися і почали блукати по залі. Іванко вийшов з темного кутка, підійшов до золотої скриньки, відімкнув і забрав перстень. Господареві очі весь час пливли за ним, але Іванко не боявся. Він отворив двері й вигукнув:

— Егей, дівчата! Принесіть якийсь глечик, аби набрав води з озерця, з якого ще ніхто не пив.

— На, маєш глечик,— сказали дівчата.

Котик повів його до озерця. Набрали води. Тоді котик сказав:

— Треба тікати, доки баба не дізналася про смерть свого сина. Вона може біди нам наробити.

Прийшли перед страшну залізну браму.

— Постукай, Іванку, три рази золотим ключиком.

Іванко постукав. Брама отворилася. Іванко, котик і дівчата побігли до моря. За ними пливли очі господаря-велета.

Іванко кинув чарівні капці в хвилі. З води виріс човен. Всі сіли в нього і попливли морем. Іванко оглянувся. На березі блищали очі господаря-велета... З них текли сльози, великі і круглі, як яблука, і падали в море.

Коли допливли до другого берега, дівчата повибігали на зелене поле. Легінь сховав чарівні капці в пазуху й сказав:

— Ну, файні дівчата, тепер ідіть додому, бо у нас з котиком — своя дорога.

Дівчата подякували хлопцеві і розійшлися. Іванко подався до відьминої хати. Полляв два камені водою з озерця, з якого ще ніхто не пив. Два легіні ніби зі сну прокинулися.

— Ми довго спали,— сказали.

— Ого, були б ви спали, поки світу й сонця, якби я вас не розбудив водичкою з цього глечика.

Ідіть, хлопці, додому. Відьма, як бачу, вже не має ніякої сили.

Легіні пішли. А Іванко з котиком подалися до трощі на березі ріки. Іванко вийняв перстень і поклав його на вершок тростини.

Тростина захиталася, і на її місці раптом постала дівчина — файна, як перша весняна квітка.

Іванко сказав:

— Я не зможу ні одного дня прожити без тебе. Будь моєю... Дівчина дала йому золотий перстень, і вони пішли до її тата і мами. То були чесні гуцули, які виплакали очі за своєю єдиною донькою.

Вони зробили весілля. І котик все життя був з ними — пряв золоте прядиво і казки розповідав.